

P. III. 1440

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Torda-aranyos- és Udvarhely-vármegyék partoktól független, székely érdekei új sajtója

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetések díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10789. sz.

Gyöngye a monarchiának.

Nem mi mondjuk, hanem a „Berliner Tagblatt”-ban írja egy jeles dán író: *Age Madelung* a következőket:

„Mindig az álmaim birodalma voltál, Magyarország! A te folyamokkal keresztezett síkságaid, a te hegyeid, a te vadászataid, a te hegedűid éltek bennem, s bár idegenül, mégis oly közelről, mint amilyen közel voltak hozzám mindig a lovagi kor és az ábrándok.

Már régen, mikor még nem ismertelek, vágyva hívogattam a nap hevétől tüzesen lélegző buzaföldeidet, falvait, ekeidet és lányaidat az ő tarkán kibímozott ruhájukban: mint az ezer-egy-éj meséinek alakjait és városait. Csak egy napi járó távolságra voltál tőlem és én mégse mentem el Hozzád, mégse kerestelek, mintha elérhetetlen volna és mintha egy egész emberélet lenne köztünk.

Jéghideg északsarki éjszakákon az ajkaimon voltál. Édes-séggel, bolondsággal és bátorsággal teljes aranyképpen lobogtál a poharamban, hatoltál bele a szívembe és beszéltél nekem a tokaji napról és aztán jöttél hozzám nappal és éjjel és meséltél nekem a te gabonáidról, a te vadászataidról, a te hegedűidről, a te aranyos borodról és én nem ismertelek Téged.

Most vajjon ismerlek-e már, mikor négy hónapon át éltél nálad és veled? Vajjon beszélhetek-e most már rólad, józanul mérlegelve a jelenedet és jövődet, miután adományaiddal és kegyeiddel szinte határtá-

lanul elkábitottál? Egy régi világ romokban, egy vérben és halálos küzdelemben levő ma az erőseknek egy győzedelmes holnapja? Ebben a jelben jöttem hozzád hivattanul, hogy legnehezebb, legnagyobb napjaidban megismerjelek.

Uj esztendő!

Mi az én üdvözetem? Ki kérdi tőlem? És mégis üdvözlök benneteket, mindnyájatokat, akik Európa létéért harcoltok.

Üdvözülök benneteket, mint valaki, akinek fáj és egyttal csodálatosan jólesik, hogy még él és hogy még talán láthatja a diadallal megáldott békességet.

De te **Magyarország**, te tudod, hogy ki vagyok; tudod, hogy szeretlek. Szeretettel szoritom a kezedet. Légy üdvözölve és köszöntve, te isteni nép: **gyöngye a monarchiának!**

A 82-ik ezred

III-ik menetzászlóaljnak szerepe a Kárpátok védelmében.

A III-ik menetzászlóalj előtt jóval korábban elindult I. és II. ik menetzászlóalj az ezreddel még Galiciában találkoztak s azok most is az ezrednek kiegészítő részét képezik és azzal Oroszlengyelországban együtt működnek. A harmadik marschbataliont azonban már az első oroszbetörés a Kárpátokban érte s ezért ezredétől elszakadva, hol a Kárpátokban, hol pedig Galiciában a Stry völgyében operált.

Az oroszok kiveréséről s a zászlóaljnak Galícia közepéig Stry városáig történt hősiességéről egy póttartalékos, a ki a hetedik ütközetben Stryn-tul Uherskóban sebesült meg, a következő részletei mondotta el nekünk:

Szeptember 24-én vigan indultunk el Székelyudvarhelyről; századparancsnokunktól megtudtuk az utírányt, de ő sem tudott annál többet, hogy Homonnáig visznek. Ide megérkezve, nem mentünk be a városba, hanem a szomszéd községekben szállásoltak el.

Találgattuk, hogy mi lehet az oka ezen elhelyezkedésnek s kisütöttük nagy bölesen, hogy a IV-ik hadtestnek leszünk a főrezervája, a mely akkor szintén Homonnán és környékén tartózkodott. Ennek következtében Kisortovány községben huzamosabb időre beakartuk magunkat rendezni, a midőn ott tartózkodásunk második estéjére futár érkezik s parancsot hoz, hogy hajnalban Nagymihályon legyünk.

Nyomban indultunk s erőltetett menetben éjjel után 1 órakor odaértünk.

Midőn reggel vonatra tettek s megtudtuk, hogy Munkácson fogunk keresztül utazni, szentül meg voltunk győződve, hogy Beregmegyén át Galiciába visznek s végre-valahára szembe állítanak az ellenséggel.

Annál nagyobb volt a meglepetésünk, midőn Munkácsra érkezésünk-kor, látva a nagy lőtást-futást — tudakozódásunkra azt a választ kapjuk, hogy nem kell messze mennünk, mert a muszka az orrunk előtt van.

S tényleg nem is mentünk messze, mert Munkácson túl a második állomáson Beregsztrömön betöltött fegyverrel kiszállottunk.

Meglepetésünk nem ijedelmet jelentett, — hiszen alig vártuk, hogy eleven muszkát láthassunk — hanem csupán azon csodálkoztunk el, hogy a gaz fajzat már országunkba is bemerészkedett s mi ezt táborozó helyünkön máig nem is hallottuk.

Sztrömön még volt annyi időm, hogy egy pár tábori lapot megírjak; ezeket az épen becsomagolt és távozni készülő postamesternek adtam át, a kit mindenképpen iparkodtam a falu elhagyásáról lebeszélni.

— De uram! A tegnapelőtt a Beszkidekről a népfelkelők fegyver, sapka és bluz nélkül érkeztek ide s iszonyu dolgokat meséltek — mondja nekem kétségbe esve.

Midőn elmondtam, hogy mi is épen oda iparkodunk, a honnan a népfelkelőket elzavarták; egész zászlóaljunk kemény, bátor, székely fiukból áll s biztosra veheti, hogy ki fogjuk üzni a muszkát, — sikerült megnyugtatom és visszapakoltatom a postamestert.

A mint később hallottuk és magunk is meggyőződünk róla, nem volt nehéz a vereckei szoros védelmére kiküldött 500 népfelkelőt a muszkának megfutamtania, a kik körülbelül 8000-en nemcsak Galícia felől, hanem kerülő utakon elhagyott, hegyi utakon oldalról is támadtak.

De bennünk nem a szegény, elcsigázott, kiéhezett öreg népfelkelőkre akadtak.

Sztrömön túl már rajvonaltaliban haladtunk előre s járőreink hamarosan jelentették, hogy Szolyva mellett egy szotyina kozák tanyázik, de úgy látszik észrevették közeledésünket és elmenekültek.

Első nagyobb ütközetünk a bereg megyei Volocnál volt. Hogy milyen napon és hányadikán, azt meg nem mondom, mert azt nem igen tartottuk számon, de egyébre a legnagyobb részletekig visszaemlékezem.

A felderítő szolgálatból visszatért ulánusaink jelentették, hogy Voloc községénél az ellenség elsáncolta magát s tüzéségét a község mögött elterülő dombon helyezte el.

Mi képeztük a felvonuló rajvonaltalnak a centrumát. Az országut és a vasuti töltés mentén, valamint ezek mellett elterülő erdőségen haladtunk keresztül, midőn parancsot kaptunk, hogy a községben védelmi állásba helyezkedett ellenséget támadjuk meg.

Jó darabig haladhattunk az erdőben előre, midőn zászlóaljparancsnokunk az őrnagy urt kiáltja nekem, mint a rajvonaltal szélén állónak, menjek be a völgyben elvezető utra, ott szabad kilátást találok, nézzek előre, hogy egy községet nem látok-e magam előtt?

Én bemegyek, szétrézek s épen vissza akartam térni és jelenteni, hogy községet sehol sem látok, midőn az uton lóháton ulólér az alvezredes ur adjutánsa, egy főhadnagy s az őrnagy urunk után tuda-

kozódik tőlem. Alig mondom meg, hogy milyen helyen hagytam el s hol találkozhatik vele, a midőn a jobboldali erdőből egy iszonyu sortűzet kapunk ketten. Szerencsére a golyók csak mellettünk fütyültek el, de nem találtak.

A főhadnagy ur elvágatott vizsgálta abba az irányba, a melyből jött, én pedig megíromodtam s azt hittem, hogy egy örökkévalóságig tart, míg a hegyoldalón lecsörgedező s tőlém alig 30 lépésre fekvő patak partját elértem, mely a golyók elől jó takarást nyújtott.

A patakon felfelé haladtam s iparkodtam előre, hogy szakaszomat elérjem, midőn egy szép és lélekemelő jelenetnek voltam a tanuja.

A patak fejebe felérve, magam előtt látom századomnak egyik cugját egy völgykötletben meghúzódva. Ugyanakkor érkezik oda Jakabffy Béla derék adjutánsunk is, — a ki az őrnagy urnak fontos jelentést vitt — s rákiált a cugskommandántra, hogy minek várakoznak ezen a helyen!?

A ki azt feleli, hogy ő az előrevonulásra parancsot még nem kapott.

Erre az ad utánsunk fegyvert ragadott s ezekkel a szavakkal: — Láthatjátok, hogy a mieinknek erősítésre van szükségük. Fiúk! Az én kommandómra előre!

Olyan oldaltámadást intézett a bátran előre törekvő fukkkal az ellenség jobb szárnya ellen, hogy az — habár nekünk még sem ágyunk, sem gépfegyverünk nem volt — a szürkület beálltával, attól tartva, hogy teljesen bekerítjük, elmenekült.

Tehát Volocnál estünk túl a tűzkeresztségen.

Egész utunkon az oroszoknak az volt a taktikájuk, hogy összeütközésünk után, bár tudták estig tartani a tüzet, éjjel hátráltak.

Másnap új állásokba helyezkedve, újból felvették velünk a harcot, a míg az új állásokból is ki nem vertük.

Igy jártunk Kisszolyvánál is. Azt hittük, hogy soha utól nem érjük őket, úgy elmenekültek, midőn egy hajnalban jelezték, hogy a k. szeljasai magaslatokon kell a muszkának a frustokot beadni.

Szilvoriúmozás közben, a többi között összebarátkoztunk egy ügyes ulánussal, aki ha az alezredes ur részére valami jelenteni valója volt, barátságunk révén az ujságot velünk is közölte.

Aznap reggel is vágatva jön velünk szemben, intésünkre megáll mellettünk s előadja, hogy egész éjjel az ellenség után kutattak meglehetősen eredménnyel, mert látjuk-e a községen túli hegygerincen azt az egyedül álló terbélyes fát s mellette bizonyos távolságban a fekete csomókat?

Igenlő feleletünkre tudomásunkra adja, hogy azok mind ágyuk, illetve ágyufedezékek.

Nem kellett szavaiban sokáig keltelkednünk, mert a fekete pontok villogni és durrogni kezdettek. Szóval a harc megint előről kezdődött.

Itt sem tudták győzelmes előnyomulásunkat feltartóztatni, s habár ötödik napja, hogy a trénnel nem találkoztunk, mindnyájunk kívánsága az volt, hogy csak most melegiben előre, míg az országhatárát, a Beszkidék tetejét el nem érjük! . . .

Folytonos harcok között értük el a Kárpátok magaslatait, a hol az oroszokat nagyszerű meglepetésben részesítettük.

Ugyanis mi addig ágyu és gépfegyver nélkül harcoltunk s épen a Beszkidéken értek utól útegeink.

Mi a magaslatokat megszállottuk, a népfelkelők által megelőzőleg készített, de abbahagyott lövészárkokat elfoglaltuk. Nyugodtan pihentünk; nem is gondolva arra, hogy az oroszok, kikkel szemben mindig mi voltunk a támadók s a kik előlünk a Kárpátok tulsó nyulványain át Galiciában menekültek — még valaha támadólag is fel merjenek lépni. Pedig így történt.

Galiciából Scole felől erősítéseket kapva s abban a hiszenben, hogy mi még mindig ágyu és gépfegyver nélkül harcolunk mint eddig, — a Beszkidéken megtámadtak s a Kárpátokon megint át akartak törni. Ezuttal azonban megjárták, mert földet rengető kartács és gépfegyvertűz fogadta őket.

Nekünk ekkor alig akadt valami munkánk. Csak a muszkákat bámultuk, midőn egy-egy szalve után úgy nyújtózkodtak a földön, mint a kecskébékák.

Ezekhez hasonló ütközetekben haladtunk előre a Kárpátok tulsó oldalán is egészen Galicia közepéig, Stryn túl Lebecskő községig, a hol tulerőre akadtunk s emiatt visszarendeltek.

De máskülönbben is igen gyorsan és merészen hatoltunk be Galiciába, mert hiszen a tőlünk balra elhelyezett csapatok ugyan akkor még csak Turkánál jártak.

Általában véve, a III-ik marschbataillon mindenütt elől járt. A hol veszélyes és kényes volt a helyzet, oda mindig a 82-eseket állították s jól esett nekünk, hogy annyira biznak bennünk. Pedig nem kis fáradtsággal, szenvedéssel és nélkülözéssel járt egyik másik pozíciót gyorsan megváltoztatni, szükség szerint egyik hegyről le s a másikra felkuszni, de Isten segedelmével birtuk s kevés pihenő után, ujult erővel fogtunk neki.

Talán nem is birtuk volna úgy a strapát, ha ott nincsenek derék tisztjeink, akik állandóan bátorítottak és minden jóval elláttak.

Igaz, hogy őrnagy urunkat már az első ütközetekből befegen hazaszállították s emiatt eleinte elképedtetlenedtünk, hogy egy derék, képzett vezetőnkől meg kell válnunk és

csupa tartalékos tisztekre fogunk marani, de midőn láttuk ezeknek a vitéségét, bátorságát és azt a jószágát, a mivel minden körülmények között körülvettek — bármilyen sorsba is bele tudtunk volna nyugodni.

Ott van például századparancsnokom *Schnur* hadnagy ur; ő tartotta mindig a lelket az embereiben s aki még a mai napon is Peregmegyében — a honnan először elindultunk — századával az öreg Kárpátokat őrizi.

Továbbá a 12-ik század parancsnoka, a vitéz és jólelkű *Vischer* hadnagy, a ki minden állomáson konservet faszolt a bakái számára, a tűzvonalban pedig mindig az első között volt s a Stryj melletti nagy ütközetben is a két első golyó-öt találta. Most is egy budapesti szanatoriumból csak a harctérre kívánczik; igazi apja fia, aki 48-ban mint honvéd kapitány végig küzdött a szabadságharcot s ezelőtt 2-évvél 90 éves korában Tusnádfürdőn szállott el hősi lelke, a magyarok Istenéhez.

A zászlóalj összeségében is derekasan megállotta a helyét s ezt tisztikarán kívül a kitarító bátor és leleményes székely legénységének, valamint ügyes és lelkes altisztjeinek köszönheti, a kiken látszott és nagyon gyakran kifejezést nyert azon örömiük, hogy részt vehettek a Kárpátok és ezáltal édes hazánk védelmében.

Újévi ima.

Mindenség nagy Ura!
Hatalmas Istenünk!
Te, ki édes Atyánk,
S mindenünk vagy nekünk,
Te, ki boldogságra
Tereintéd az embert:
Miért sujtolsz mostan,
Miért büntetsz minket?

Pártoskodók volunk
S civakodók talán?
Nevettünk, örültünk
Mások búján, baján?
Kerültük házadat,
S szitokra nyílt ajkunk?
S az önzés ördöge
Uralgott mi rajtunk?

Lehet, hogy vétkeztünk
Jó Atyánk ellened,
S azért csapkod mostan
Áldást osztó kezed.
De nem állunk ellent
És nem kezdünk vitát,
Hanem alázattal
Könyörgünk Te hozzád:

Örök forrás Ura!
Menny és föld Istene!
Szerető jó Atyánk!
Tekints e földre le!
Tekints le mi reánk
S oh légy segítségünk,
Mert hanem ez ádáz
Harcban mind elveszünk.

Népek és nemzetek
Teremtő Istene!
Küldd el a békesség
Angyalát ide le.
Vedd ki ellenünknek
Kezéből a fegyvert
S halmozd el áldással
S jóléttel e földet.

Mindenség nagy Ura!
Hatalmas Istenünk!
Te, ki édes Atyánk
S mindenünk vagy nekünk:
Áldj meg mindnyájunkat,
Hogy vidámok legyünk,
Adjál szebb s boldogabb
Új évet mi nekünk, ámen.

Krónika.

— A háboru története. —

December 24. A király Poitotrek tábornagyot egészségi okokból előterjesztett kérelmére a nyugálományba küldte.

A déli haderő főparancsnokául Jenő főherceg lovassági tábornokot. Bosznia és Hercegovinába vezénylő tábornokká pedig Sarkotic István altábornagyot nevezte ki a király.

Az Adrián támadóan léptünk fel. A Curie francia tengeralattjáró naszádot parti útegeink elsüllyesztették.

Egy tengeralattjáró naszádunk az ottrantói uton megtámadta a tizenhat nagy hajóból álló francia flottát, a Courbet-típusú francia zászlóshajóra két torpedót lőtt ki és a hajót mind a kétszer eltalálta.

A Nida mentén ez idő szerint áll a harc. E folyó torkolata közelében az ellenségnek a Visztulán át épített hidját tüzelésünkkel felgyújtottuk. Tomaszovtól délre csapataink kaukázusi ezredek éjjeli támadását visszaverték.

A skandináv államok meghatározták, hogy a kereskedelmi hajózás biztossá tévése miatt hadihajókat fognak használni. Tiltakozás ez az ellen, hogy skandináv hajóhoz idegen állam ne merjen nyulni.

December 25. A király Krausz Alfréd altábornagyot az 5. hadsereg vezérkari főnökévé nevezte ki.

December 11-től 20-ig összesen 43.300 oroszot ejtettünk foglyul.

A monarchiában máig 200.000 az ellenséges hadifoglyok száma.

A Nida alsó folyásánál csapataink december 22-én egy ütközetben több, mint 2000 foglyot ejtettek.

Mlawa és a Mlava melletti hadállások ismét a németek birtokában vannak. Ezekben a harcokban a németek több, mint ezer oroszot fogtak el.

December 27. Csapataink tegnap, négy napi harc után elfoglalták az uzsoki szorosot.

Galiciában az oroszok néhány nap óta megkezdett támadásukat nagy haderővel folytatják és ismét birtokukba vették a krosznói és jaszlói medencéket.

Az alsó Dunajec és a Nida mentén a helyzet változatlan. Tomaszóvtól délre támadásunk keleti irányban tért nyert.

A tengerparton vívott harcokban a németek 19 tisztet és 819 szines és angol katonát ejtettek foglyul. A harctéren 3000 halottja maradt az ellenségnek. A halottak eltemetésére az angolok fegyverszünetet kértek.

A bolgár hadügyi kormány három heti fegyvergyakorlatra behívta az 1900-tól 1907-ig besorozott összes tartalékos katonákat.

December 28. Londont megközelítette egy német Albatrosz repülőgép. Az angol levegő flotta üldözte, lőtt is rá, de a vakmerő támadó sértetlenül elmenekült.

A Dunajec és a Nida alsó folyásánál az orosz támadások meghiusultak.

Trebinjétől keletre gyöngébb montenegrói osztagok hercegovinai határterületen vannak.

Lengyelországban a Bzura és Rawka szakaszon a német támadások tovább haladnak.

A meg megújuló francia támadásokat a németek úgy Flandriában, Argonneokban, mint Felsőszászban mindenütt visszaverték.

December 29. Duklától északra csapataink kitértek az orosz támadás elől és közelebb Lúzódtak a Kárpátokhoz.

A déli harctéren, kisebb csatározásoktól eltekintve, teljes nyugalom uralkodik. A szerbek felrobbantották a zimonyi hidat.

Ferdinánd román király és Ferdinánd bolgár cár legközelebb Dobrudzsába találkozni fognak, hogy a két állam között függőben lévő kérdéseket megbeszéljék.

A török flotta egy hadihajója a Feketetengeren találkozott az orosz flotta 17 hajójával; szembeszállt ezekkel, sikerrel lövöldözte a Rostislav nevű páncélost, az Oleg és Athos aknakerakókat pedig elsüllyesztette. Ugyanakkor török flotta egy másik része sikerrel bombázta Batumot.

December 30. Keletporoszországban és Lengyelország Visztula jobbparti részében nincs változás. A Bzura és Ravka szakaszon a német támadások előbbre haladtak.

A balkáni hadszíntéren a montenegróiak élénkebb, de eredménytelen tevékenységet fejtettek ki.

Trebinjénél előtéri állásaink ellen intézett gyöngé támadásokat könnyűszerrel visszavertük és az ellenes tüzérést elhallgattattuk.

Batumot a török csapatok körülfogták. A szent háboru zászlaja alá egész Kaukázusból ezerszámra sereglenek a harcosok.

December 31. Csapataink az uzsoki szoroson túl több orosz állást elfoglaltak, lupkowi szorosától északra az orosz előnyomulást megakadályozták.

Gorlicétől északra, Zakliczyntól északkeletre és a Nida alsó folyásán

az orosz támadások súlyos veszteségük mellett összeomlottak.

A szerb határon nyugalom van. A montenegróiak Avtovác közelében, Lastva mellett éjjeli támadást intéztek, amelyet csapataink visszautasítottak.

1915. január 1. A Lengyelországban harcoló német csapatok a Lodz és Lovic körül lefolyt harcokat követő üldözés során több, mint 56.000 foglyot ejtettek és számos ágyut és gépfegyvert zsákmányoltak.

A november 11-én Lengyelországban megindult német offenzíva egész zsákmánya e szerint 136.600 fogoly, több mint száz ágyu és több, mint 300 gépfegyver.

A Bzura mentén és attól keletre a harc tovább folyik. A Ravka tájékán a németek támadása előbbre haladt.

Az uzsoki szorosától nyugatra az orosz seregnek, amely itt előnyomulását beszüntette, egyetlen egy kárpáti átjáró sincs a birtokában.

Gorlicze vidékén és Zakliczyntól északkeletre az oroszoknak tegnap és a múlt éjszakán át is folytatott heves támadásait mindenütt visszautasítottuk.

Trebinjétől keletre tüzéréstünk a montenegróiakat több órai tüzéréstől harc után visszavonulásra kényszerítette.

A hős 82-ösök

A cs. és kir. Hadügyministerium 1914. évi november hó 27-iki 69., december 9-iki 76., december 19-iki 82. és az 1915. évi január 2-iki 90. számú veszteségi kimutatásaiban levő 82-es ezredbeli tisztek és legénység névsora:

69. veszteségi lajstrom.

Tisztek:

Stiber Károly ezredes 82. gy. e. meghalt.

76. veszteségi lajstrom.

Tisztek:

Koschak Vilmos ezredes 82. gy. e. megsebesült.

82. veszteségi lajstrom.

Tisztek:

Bonyhárd Márton, tartalékos zászlós 5. sz. Zalavm., Zalaszentgrót, 1886 hadifogoly (Mokschan, Oroszország.)

Legénység:

Birtalan Péter, gyalogos 4. sz. Udvarhelyvm., Sz. Vécze, 1884. hadifogoly. (Mokschan, Oroszország.) — Bodea Balázs, gyalogos, címzetes-örvezető (Ers. Baons-Kader 3.) Torda-aranyosvm., Kiszfenes, 1884. hadifogoly (Moszkva, Oroszország.) Bokor József, gyalogos, 8. sz. Udvarhelyvm., Székelyszenterzsébet, 1890. hadifogoly (Mokschan Oroszország.) — Búzás Ignác, gyalogos, 5. sz. Csikvm., Gyergyóújfalu, 1885. hadifogoly, (Merkschau, Oroszország.)

Csog József, póttartalékos 9. sz. Udvarhelyvm., M.-Hermány, 1891. hadifogoly. (Mokschau, Oroszország.)

Duka Lajos, póttartalékos, Udvarhelyvm., Oroszhegy, 1889. hadifogoly. (Mokschau, Oroszország.)

Gáspár Viktor, gyalogos, címzetes-örvezető 4. sz. Csikvm., Szárhegy 1887. hadifogoly (Mokschan, Oroszország.)

Huszár Márton, gyalogos, 4. sz. Csikvm., Gyergyóújfalu, 1881. hadifogoly. (Mokschan, Oroszország.)

Kelemen János, gyalogos, 4. sz. Udvarhelyvm., Felsősófalva, 1892. hadifogoly. (Mokschan, Oroszország.)

— Koncz Dénes, gyalogos, 12. sz. Udvarhely, 1891. hadifogoly (Mokschan, Oroszország.)

Lőrincz József, gyalogos, 12. sz. Udvarhelyvm., Bardocz, 1892. hadifogoly, (Mokschan, Oroszország.)

— Lukács Gergely, póttartalékos, Udvarhelyvm., Alsósófalva, 1889. hadifogoly (Mokschan, Oroszország.)

Szakáll György, gyalogos, 12. sz. Udvarhelyvm., Bözöd, 1891. hadifogoly. (Slobodsk, Oroszország.)

90. sz. veszteségilajstrom.

Tisztek:

Zervnovean Basil, főhadnagy, hadifogoly. (Kungur, Gouvernement Perm., Oroszország.)

Helyreigazítás az 56 számú veszteségilajstromban: Velcz József helyett Vész József, gyalogos, 16. sz. Csikvm., K.-Jak bfalva, 1883. meghalt.

SZÉKELY GAZDA.

A baromfitenyésztés fontossága háboru esetén. Ez fizetődik ki legjobban. Ha hosszú ideig tart a háboru, kétségtelenül csökken minden élelmiszer mennyisége és emelkedik valamennyi ára. Különösen a baromfiakkal és a tojással fog ez megesni, mert hiszen Oroszország-, Bulgária-, Románia és Szerbiából megszünt minden behozatal. Ezen élelmi szer hiányon úgy lehet segíteni, ha mindenki, aki egy kis kerttel rendelkezik, baromfi tenyésztést rendez be. Keltetőgépekkel azon előnyös helyzetben vagyunk bármikor, tehát ősszel és télen is, nyolc hét alatt kirántanivaló csibéket előteremthetünk. Nincs az az állattenyésztési ág, mely oly gyorsan volna képes élelmiszert hozni a piacra, mint a baromfitenyésztés; pedig ennek a terményei és termékei örvendenek a legnagyobb keresletnek kivált most, amikor a kórházakban levő sebesülteknek gyorsan erősítő és mégis könnyen emészthető tápanyagokra van nagy mértékben szükségük, amilyenek a gyenge csibék és a tojás. Neveljünk baromfit!

Az erdélyi gazdák korpaszükségletének biztosítása. A földmivelésügyi miniszter gondoskodni kívánt arról, hogy a gazdák

állataik takarmányozásához szükséges korpamennyiséget a mai rendkívüli viszonyok között is megfelelő áron szerezhessék be. E célból a miniszter ur a fővárosi, mint a vidéki nagyobb korpakészleteket kötött le. Erdélyben esupán Marosvásárhelyen az ottani gőzmalomnál. A korpa a vármegyei gard. felügyelőségek által kiállítandó utalványok alapján szerezhető be. A korpával takarmányozandó állatok száma előzetesen a községi előjáróság által igazolandó. Egy havi szükségletnél nagyobb mennyiség kiutalására a gazd. felügyelőség nincs feljogosítva. A buza és rozskorpa ára 14 K, árpa korpa 16 K, tengeri korpa 10-50 K.

A cukorrépa termelő gazdák országos értekezlete. Mostan már minden gazdának számolnia kell azzal az eshetőséggel, hogy a hadműveletek a jövő évre is áthúzódhatnak és a tavaszi munkaprogramot aszerint kell megállapítani. A cukorrépa termelésnek a mai terjedelemben való fenntartása közérdek, ezért minden lehető el kell követniök a gazdáknak a jövő évi cukorrépa termelés biztosíthatása érdekében. Az ügy érdekében szükséges lépések megtétele, valamint a cukorárakban való egyöntetű megállapodások létrehozatala céljából az O. M. G. E. január hó 10-re a Mezőgazdák Szövetkezete Alkotmányútcái székházába országos értekezletre hívta egybe a cukorrépa termelő gazdákat és a gyárak képviselőit. A Torda-aranyosvármegyei Gazdasági Egylet külön körlevélben hívta fel a cukorrépa termeléssel foglalkozó tagjait, hogy ezen az értekezleten minél nagyobb számban vegyenek részt.

Törvénykezés.

A meghatalmazások bélyegkötelezettsége. A új polgári perrendtartással kapcsolatban, gyökeres változások állottak be az igazságszolgáltatással kapcsolatos illetékek tekintetében is. Az összes beadványok és jegyzőkönyvek, ítéletek és határozatok bélyegilletéket tetemesen fölemelte az egyidejűleg életbe lépő törvénykezési illetékekről szóló 1914. évi XLIII. t.-c. Ugyanez a törvény egyik paragrafusában kimondja, hogy a meghatalmazásokra úgy a polgári ügyekben, mint bűnügyekben, közigazgatási vagy bármely más ügyben bélyeget kell ragasztani. Még pedig ha a meghatalmazásban a meghatalmazott díja is ki van kötve, a díj nagyságához mérten a II-ik fokozat szerinti bélyegeket kell felragasztani, ha pedig a díj nincs kikötve, minden meghatalmazásra 1 K 50 filléres bélyeg szükséges. Eddig a meghatalmazásokra bűnügyekben nem kellett bélyeg, más ügyekben pedig csak 1 koronás bélyeg volt szükséges.

Községi bíráskodás reformja. A polgári perrendtartásról szóló tör-

vény megváltoztatta a községi bíráskodásra vonatkozó eddigi törvényes intézkedéseket is. Kimondja a törvény, hogy a városokban a községi bíráskodást az erre a célra rendelt tisztviselő, a nagyközségekben a bíró a tanács egy tagjával és a jegyzővel, a kisközségekben pedig a bíró az előjáróság két tagjával látja el. Eddig a községi bíróság hatáskörében a 40 koronát meg nem haladó követelések tartoztak. Az új intézkedés szerint a községi bíróság hatáskörében tartoznak a pénz fizetése, munka teljesítése vagy ingó dolgok iránti perek, ha a per tárgyának értéke az 50 koronát meg nem haladja. Ha a községi bíróság az előtte megindított eljárást 30 nap alatt be nem fejezi, a panaszló követelését a járásbíró előtt érvényesítheti. A községi bíróság határozatával eldöntött ügyet a meg nem elégedő fél 15 nap alatt a járásbíró elé viheti.

Az egyidejűleg életbe lépett új bélyegtörvény a községi bíróság előtti ügyekben úgy a panasz után, mint a tárgyalási jegyzőkönyv, ítélet egyezség, végrehajtás kérés stb. utáni bélyegilletékeket egyformán 30 fillérben állapítja meg. Eddig a panasz után 24, a jegyzőkönyvre szinte 24, az ítélet után 40, az egyezség után 20 fillér volt a bélyegilleték. A községi bíráskodásról a kormány külön végrehajtási és ügykezelési rendeletet adott ki, melyekben az eljárási és ügykezelési szabályokat az eddigiektől sok tekintetben eltérőleg részletesen szabályozza. Sajnos ezek a kormányrendeletek, — az utóbbi idők szokása szerint — az utolsó percben jelentek meg úgy, hogy a belügyminisztérium hivatalos lapjának csak már az ez évi január 1-én megérkezett számában láttak napvilágot. A községi bíróságoknak az új rendszerű nyomtatványok beszerzéséről is utólag kell gondoskodniok.

HIREK.

— **Székely hősök.** E cím alatt közelebről megkezdjük a világháborubban meghalt, megsebesült vagy hadifogságban levő székely hősök névsorának a közlését. E névsorban Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Tordaanyos- és Udvarhelyvármegyék összes tisztjeinek és legénységének kimutatását foglaljuk egybe hiteles adatok alapján. Hisszük, hogy ezzel is nagy szolgálatot teszünk a „Székelyország” olvasó közönségének s viszont megfelelő széleskörű támogatást nyerünk az újabb áldozatkészségünkért minden irányban. Tehát nemcsak a 82-ös, hanem az összes ezrekhez tartozó, az öt székely vármegye bármelyikében illetékes tiszték és legénység névsorát fogjuk a Hadügyminisztérium vesztesség lajstromai nyomán közölni, hogy így a Székelyföld világháborúban résztvevő hősei együtt lehessenek

és az utókor történetíróinak munkáját megkönnyítsük s a hozzátartozók is örökké dicső emlékül hátrahagyhassák. Tisztelettel kérjük az előfizetések megújítását és a „Székelyország” minél szélesebb körben való ismertetését, ajánlását, hogy így vállvetve szolgálhassuk ama nagy és dicső célt, mely a Székelyföld együtvé tartozandóságának, hazafias együtt működésének magas elvén rejlik. A „Székelyország” következő számát már csak azoknak küldhetjük, akik előfizetésükkel tényleg e törekvéseinket támogatni kívánják s ennek jeléül az előfizetést beküldötték.

— **Szabad liceumi előadások.** A székelyudvarhelyi iparos egylet kebelében immár 15 év óta rendszeresek voltak a téli vasárnapok idején való szabad oktatások. Ennek a 15 éves hagyománynak s az iránta való szeretetben és hozzászokásban összetömörült közönségnek akar eleget tenni az egylet vezetősége, mikor ez idén is megtartja a vasárnapi előadásokat. Az előadások sorát e hó 10-én, ma, vasárnap *Ugron János* főispán fogja megnyitni beszéddel bevezetni, ugyanekkor *Bíró Sándor* ref. kollégiumi helyettes igazgató tart előadást *A háború és a társadalom* címen. Január 17-én *Dr Orbán Domokos*, katonarvos *A háború és közegészségügy* címen felolvas. Január 21-én *Székelyhidy Viktor* kir. gazdasági felügyelő *A háború és közgazdaság* címen, január 28-án *Dr Paál Árpád* megyei főjegyző *A drágaság és népjóléti intézkedések* címen, febr. 7-én *Dr Kassay F. István* ügyvéd *A moratoriumokról*, február 14-én *Frölich Ottó* r. kath. főgimn. tanár *A hadviselő népekről*, febr. 21-én *Vajda Ferenc* ref-esperes *A háborús idők jótékonyági intézményeiről*, február 28-án *Tamás Albert* r. kath. főgimn. igazgató *A robbanó anyagokról*, márc. 7-én *Embery Árpád* r. kath. főgimn. tanár *A lelki betegségek* címen, márc. 21-én *Adriányi Géza* ágost. ev. lelkész *Németország polgárai életéből*, márc. 28-án *Nagy Kálmán* kir. törvényszéki bíró *Az új perrendtartás és a közönség* címen fog előadást tartani. Az előadások alkalmával az eddigi szokások szerint vetítő képes mutatóanyagok, szavaltatok, s ének és zene számok is lesznek.

— **Értesítés.** „Székelyek a világháborúban” című kötetem kedves előfizetőinek tisztelettel hozom tudomására, hogy az előfizetők számának megállapítása végett az „Előfizetési felhívás”-okat a napokban bevonóm. Az eddigi eredményből is ítélve, boldog reménnyel vagyok eltelve az iránt, hogy az előfizetők száma meg fogja ütni azt a befolyó pénzüsszeget, ami kötetem nyomdai előállításának fedezésére szükséges. Midőn a kedves előfizetők szives türelmét kérem, abbeli meggyőződésemmek adok kifejezést, hogy néhány nap múlva a nyomdai munkálatokat megkezdjük s legrövidebb

idő alatt be is fejezzük. Hazafias tisztelettel: Horváth Lajos közlegény.

— **Karácsonfa-ünnep Csikfalván.** Karácson ünnepén itt is felgyult és pedig először a szeretet fája *Szentmártoni* Bálint tanító kezdeményezésére. Az iskola nagyterme zsufolásig tele volt kíváncsiakkal és érdeklődőkkel. A gyermek seregek és a felnőtteknek is nagyon tetszett a ragyogó karácsonfa s igazi lelkesedéssel énekelték az ez alkalomra írt kis éneket:

Jaj beh szép a, jaj be szép a
karácsonfa,
Csillog-villog a sok drága cukor rajta.
A kis Jézus küldte nekünk,
Hogy mindnyájan szorgalmasok és
jó legyünk.

Áldd meg Isten ezt a szép fát,
ezt a szép fát,
A kis Jézus ajándékát, ajándékát;
Áldj meg minden jó szíveket,
Adjál boldog, kellemes és szép
ünnepet.

Beszédet mondott *Szentmártoni Bálint*, szavaltak: *Kovács Ilona*, *Kis Biri*, *Kis Ilona*, *Kovács Margit* és *Kis Biri* leányok meg előadták a „Karácsonest” című dialogot.

— **Ferencrendi barát orosz fogságban.** Szakolcáról jelentik a Magyar Kurirnak: *Krajcsik Pál* Kolumbán ferencrendi testvér, aki szakaszvezetői rangban küzdött az északi harctéren és bátorságáért kitüntetésben is részesült, október eleje óta nem adott életjelt magáról. Most érkezett tőle levél a szakolcai rendház előjáróságához. Azt írja, hogy Tomszokban orosz fogságban van, melybe — mint írja — nem a saját hibájából jutott.

— **Egy derék székely** hunyta örök álmra szeméit. *Sárdi Simén* Gábor életének 74-ik, boldog házasságának 49-ik évében elhalt Magyarhidegkut községben, ahol e hó 6-án helyezték nyugalomra. A derék székely nemes halálát felesége: *Balácsi Zsuzsa* siratja.

— **Bem tábornok legöregebb katonájának újévi ünneplése.** *Horváth Ignác* huszár alezredes, a Mátyás-huszárok parancsnoka, legöregebb katonája a 48-as daliás időknek. Ez évben lép élete 102-ik évebe. Újév napján az *Ereklye Múzeum* és a 48-as honvédegyelet tisztelettel tiszteletgett az öreg patriárkánál. *Sárdor József* udvari tanácsos vezette a múzeum kiállítását; a 48-as honvédek számban megfoghatott gárdáját pedig gr. *Eszterházy Miguel*, a 91. évében lépő huszár százados. A Székelyföldről Kolozsvárra zárandokolva, a tisztelgőkhöz csatlakozott *Miklós István* gergyói földbirtokos és neje, *Kézdivásárhelyről* pedig *Novák Ferenc* tanár és *Novák Sándor* gyógyszerész. A tisztelgők üdvözléteire érces hangon válaszolt a magyar önvédelmi harcokban legöregebb s az erdélyi hadsereg rangban legmagasabb életben levő vitéze. Az öreg alezredes figyelemmel kíséri a világháború mozza-

natait. Rendkívül fájdalmasan esik neki, hogy nemzetünk legértékesebb virágai legendába illő hősiességgel vérzenek el anélkül, hogy e súlyos nemzeti vereszttség az eredményekkel arányos lenne. Szomorúan mutat rá, hogy a vezérkarban a magyar elem mellőzése mily kedvezőtlenül befolyásolja a sikereket. Pedig a magyar nemzetnek nem csak *Kemény Simonja* és *Zrinyi Miklósa* voltak, de voltak kiváló hadvezérek képességekkel bíró *Hunyadi Jánosai* is, minden emberől tón. A magyar katonaság küzdelmeiről és téli megpróbáltatásairól volt azután szó. *Eszterházy Miguel* gróf felemlítette, hogy 1848—49-ben ők is átéltek egy téli hadjáratot. December közepétől két hétig táboroztak az ég alatt a Felvidéken, a Duna völgy szélvúvasos vonalán, 26—30 fok volt akkor a hideg. A társaság azzal az óhajással oszlott szét, hogy adjon a Magyarok Istene fegyvereinknek minden vonalon teljes győzelmet.

— **Halálozás.** *Vasadi Kalicza Károlyné* *Vulkálovits Paulin*, V. Kalicza Károly festőművész felesége életének 63-ik évében elhalt Székelyudvarhelyt, hol e hó 8-án a r. kath. egyház szertartása szerint helyezték örök nyugalomra.

— **A honvéd verse.** Öt hónapja tart a háború. Véraldozatból, szenvedésből kijut bőven s az odaadó házaszeretet, a harci készség tüzes lángja nem lankad. Továbbra is csak szalagos lobogóval, virágos sapkával mennek harcba a katonák. Künn a csatatereken pedig fáradhatatlanul állják a tüzet a régóta verekedő hősök. Ezt tükrözi vissza egy egyszerű katonának itt következő verse:

Áll a dicső nagy-háború,
De szívünkben nincsen ború.
Édes hazánk nem jut bajba,
Mert a bátor magyar-sereg
Előretör sűrű rajba!

Riad a kürt, a dob pereg,
Folyton győz a magyar-sereg;
Nem hátrál a szittya-fajta
S egy a csatakiáltása:
Rajta fiúk! rajta! rajta!

Nincs megállás, ázunk, lázunk,
Éjjel és nappal csatázunk,
Fegyverkezve vagyunk állig
S a szükség, ha úgy kívánja,
Itt esünk el mind egy szálig.

Paz Dezső István
honvéd káplár.

Ilyen lélekkel veti rá magát a magyar katona az ellenségre. És az ilyen katonának csak győznie lehet.

— **A Külügy-Hadügy** katonai hetilap, melyet szakemberek írnak, egyedüli a maga nemében. Magyar katonák és magyar katonákért rajongó lelkes polgárok alapítása. Kérjen azonnal mutatóanyagot. Ingyen küldi a kiadóhivatal: Budapest, VIII. Népszínház utca 16.

Nyomtatva és kiadja **BETEGH PÁL**
könyvnyomtató int. Székelyudvarhelyt